

ולא יכול יוסף להתאפק

נאומו הנרגש של יהודה לפני יוסף (מד, יח-לד) הוא אחד הפרקים הדרמטיים ביותר במקרא. בפעם הראשונה מאז נתקל יהודה בשליט העוין ובמעשיו המתנכלים, הוא מוצא עוז בנפשו לפנות ברגש רב אל אותו שליט, מתוך איזון בין הצגת העוול שבמעשיו השליט, מצד אחד, ובין רצונו שלא למתוח את החבל יתר על המידה, מצד שני, עד שהוא מגיע לשיאו של הנאום - ההצעה שהוא יהיה לעבד במקום בנימין. והנה, דווקא בנאום זה אנו מוצאים תופעה מפתיעה: תיאורו של יהודה את האירועים שונה באופן בולט מהאופן שבו התורה עצמה תיארה אותם בפרשה הקודמת! בפרשת מקץ קראנו על המפגש הראשון שבין יוסף לאחיו: יוסף הטיח בהם את האשמה: "מִרְגָּלִים אַתֶּם, לְרֹאוֹת אֶת עֲרֹת הָאָרֶץ הָאֵתֶם!" (מב, ט). בתגובה, סיפרו לו האחים על קורותיהם: "שָׁנִים עָשָׂר עָבְדִּיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וְהִנֵּה הִקְטָן אֶת אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ" (שם, יג), ועל כך מגיב יוסף: "בְּזֹאת תִּבְחָנוּ, חֵי פְרַעֲה אֲם תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם בָּבוֹא אֲחִיכֶם הִקְטָן הָנֶחָ" (שם, טו). לעומת זאת, יהודה מביא בנאומו תיאור שונה למדי של האירועים: תחילה הוא מציין שיוסף היה זה ששאל "הֲיֵשׁ לָכֶם אֵב אוֹ אֶחָד?" (מד, יט), והוא משנה גם את דברי האחים: "יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקֵן וְיִלָּד זָקֵנִים קָטָן וְאֶחָיו מֵת וְיִתֵּר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאֲבִיו אֶהְיֶה" (שם, כ). דברים שלא נזכרו בפרשת מקץ. גם כשמציין יהודה את בקשת יוסף, הוא מוסיף עליה דברים: "הוֹרְדֵהוּ אֵלַי וְאֶשְׁיִמָּה עֵינַי עָלָיו" (שם, כא) - התחייבות שכלל לא נזכרה בדברי יוסף לעיל. לאחר מכן, מכניס יהודה בפי האחים דברים שאף הם לא הופיעו בפרשת מקץ: "וְנֹאמַר אֶל אֲדֹנָי לֹא יוּכַל הַנַּעַר לַעֲזֹב אֶת אֲבִיו וְעֹזֵב אֶת אֲבִיו וְמָת" (שם, כב). מה אפוא טיבו של תיאור יהודה את המציאות באופן שונה מן המתואר קודם לכן?

נראה, שיהודה אכן איננו מתאר את המציאות האובייקטיבית, אלא את הרושם שהיא הותירה בו. שני דברים מרכזיים בולטים בתיאור סובייקטיבי זה: האחד, שיהודה קלט - גם אם הדברים לא נאמרו במפורש - שהשליט הזר מגלה עניין רב במשפחת האחים, ובמיוחד בקטן שבהם; והשני, שיהודה מבטא את תחושותיו - שאף הן, גם אם לא נאמרו במפורש, ליוו את דבריו לאורך כל הדרך - שכללו דאגה עמוקה לאב ולשלומו, מתוך הכרה בקשר המיוחד שבין לבנימין.

אין ספק שדברים אלו לא נעלמו מעיניו של יוסף, שידע היטב שיהודה איננו מתאר את מה שבאמת קרה. סביר להניח שגם יוסף הבין שתיאורו הסובייקטיבי של יהודה מבטא את רגשותיו הפנימיים, שביטאו את שיקוף מאווייו של יוסף, ובעיקר - את תשובתם השלמה של האחים. שוב אין האחים מקנאים באח קטן שאביהם קשור אליו, אלא דואגים לשלומם של אחיהם ואביהם. נרגש מגילויים אלה, לא יכול היה יוסף עוד להתאפק. כמה ביטויים בדבריו של יהודה מעצימים את גדולתה של תשובה זו. ראשית, בתחילת דבריו אמר יהודה: "יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקֵן וְיִלָּד זָקֵנִים קָטָן וְאֶחָיו מֵת וְיִתֵּר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאֲבִיו אֶהְיֶה" (מד, כ). במילים אלו ביטא יהודה את המציאות, שלעקב היה יחס מיוחד כלפי בנימין. דברים אלו מזכירים מאד את אהבתו של יעקב ליוסף, שממנה התחילה כל פרשת יוסף ואחיו: "וַיִּשְׁכַּן אֶל אֶהֱבֵה אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זָקֵנִים הוּא לוֹ וְעֹשֶׂה לוֹ כְּתֻבֹת פְּסִים, וַיִּקְרָאוּ אֶחָיו כִּי אֶתוֹ אֶהֱבֵה אֲבִיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנָאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכֹל דָּבָרוֹ לְשֹׁלֵם" (לו ג-ד). יוסף רואה כעת לנגד עיניו את המהפך. אם אהבת אביו אותו, ילד הזקונים, גרמה לשנאת אחיו כלפיו, הרי שכעת אהבת אביו את בנימין לא זו בלבד שלא גרמה לכך, אלא שגם הביאה את יהודה להיות נכון להיות עבד במקומו.

שנית, יהודה מצטט את דברי יעקב אל בניו: "וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אֲבִי אֲלֵינוּ אֶתֶם יְדַעְתֶּם כִּי שָׁנִים יָלַדְהָ לִי אִשְׁתִּי" (מד, כז). אמנם, במקור יעקב לא השתמש במילה "אשת" דווקא כלפי רחל, אולם דבריו של יהודה נובעים ממילה אחרת שבה השתמש יעקב במקור "לא יָרַד בְּנִי עִמָּכֶם כִּי אֶחָיו מֵת וְהוּא לְבָדוֹ וְנִשְׁאָר" (מב, לח). שתי המילים הללו קשורות, כמובן, זו בזו, שכן אהבת יעקב את בנימין קשורה במהותה לאהבתו לרחל, ואכן, עד כה השתמש יעקב בכינוי "בני" רק בנוגע ליוסף ולבנימין.

אל מול הנתונים הללו מרגשת במיוחד העובדה שיהודה חוזר שוב ושוב על הביטוי "אבי" (כדרך של מילים מנחות, מילה זו מופיעה שבע פעמים בנאומו של יהודה). בכך למעשה מבטא יהודה את הרעיון, כי אף שהוא מודע לכך שבעיני יעקב דווקא רחל היא "אשתו" (עניין רמב"ן ורד"ק), ומשום כך הוא מכנה בתואר "בני" דווקא את ילדיה של רחל, עם כל זה אין הדבר גורע ממחויבותו של יהודה כלפי יעקב, אותו הוא רואה כ"אביו". אם מכירת יוסף נעשתה תוך התעלמות מן הכאב הצפוי לאביהם, הרי שעתה מוכן יהודה לשבת כעבר תחת בנימין, דווקא מתוך מודעות כי יעקב יוכל לשרוד את העדרו של יהודה, אך לא יוכל לעמוד בכאב אם בנימין לא יחזור: "כִּי אִיךָ אֶעֱלֶה אֶל אֲבִי וְהַנַּעַר אֵינָנוּ אִתִּי כֹן אֶרְאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִמָּצָא אֶת אֲבִי".

אל מול גדלות נפש כזו, איש לא יכול היה להתאפק.

שבת שלום

מתוך "נקודת פתיחה" / הרב אמנון בזק

מסלול חומר לאגרת לשבת: igeret.shoham@gmail.com

רבנות מקומית שוהם מל. 03-9723065 פקס. 03-9794674

הרבנות באתר המועצה <https://www.shoham.muni.il/205/>

קישור לרף הפייסבוק <https://www.facebook.com/rabanutshoham>

חידון א' ב' לפרשת ויגש

נכתב ע"י זיוה מונסונגו

- א. יוסף שלח מהן עשר.
- ב. לפני הגעת יעקב למצרים הוא זוכר זכאים. היכן?
- ג. ארץ בפרשה.
- ד. אביו של חושים.
- ה. אצל אברהם, יוסף ויעקב כשהקב"ה קורא להם הם עונים...
- ו. פרץ בבכי לפי הכתוב.
- ז. בנימין היה בן...
- ח. ישוב דרומית לנחל עירון.
- ט. השלימו: "וְאֶתְּנָה לְכֶם אֶת אֶרֶץ מִצְרָיִם"
- י. ניגש אל יוסף.
- כ. יוסף לא קונה את אדמתם.
- ל. אם דינה.
- מ. תפקידו של יוסף.
- נ. פרשה מחומש דברים.
- ס. בהמות בפרשתנו.
- ע. רכבם של התינוקות.
- פ. יעקב מברך אותו.
- צ. מבני שמעון.
- ק. מבני לוי.
- ר. עיסוקם של אחי יוסף.
- ש. בת (אשת) אשר.
- ת. תתרושש.

"תורה והשירה" - תובנות ניהול מפרשת השבוע / פרשת ויגש

"ויאמר יוסף אל-אחיו: 'גִּשְׁוּ נָא אֵלַי וְיִגְשׁוּ. וַיֹּאמֶר 'אֲנִי יוֹסֵף, אֲחִיכֶם, אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם'" (מא לח)

הרקע

יוסף, שהיה המשנה למלך מצרים, מתגלה לאחיו לאחר שבחן את נאמנותם ואת שיקומם הערכי. הוא בוחר לחשוף את זהותו מתוך גישה מכילה ורגישה, למרות העוול שנעשה לו בעבר, ומזמין את אחיו להתקרב אליו ולכונן מערכת יחסים מחודשת.

התובנה מהפסוק ומהאירוע

יוסף בוחר לנהל את המפגש המורכב עם אחיו בגישה של שיקום, קירבה וסליחה. הוא לא מתמקד בעבר השלילי אלא מבט אל העתיד בשאיפה לבנות מערכת יחסים חדשה שתועיל לשני הצדדים. קריאה לאחיו להתקרב משדרת פתיחות, הבנה והובלה, גם כשהאירוע טעון רגשית.

התובנה הניהולית

בעולם ניהול הפרויקטים, במיוחד בפרויקטים מורכבים ומרובי ממשקים, נדרשת מנהיגות שיוצרת לנהל משברים ולהתמקד בבניית אמון מחודש עם כל השותפים ובעלי העניין.

בדומה ליוסף, מנהל פרויקט נדרש לעיתים לסלוח על כשלים בעבר, להתמקד בשיקום היחסים בין הצוותים, ולחתור לשיתוף פעולה שיביא להצלחת המטרה הכוללת. קריאה ל"גישור" ושיתוף פעולה אמיתי יכולה לחולל שינוי גדול בפרויקט תקוע ולחזק את המחויבות ההדדית.

בהיבט המעשי:

- יש חשיבות ליצירת אווירה מכילה בשעת משבר ולשדר פתיחות לפתרונות.
- מנהיגות דורשת להתעלות מעל משקעים אישיים ולבחון את הצרכים הארגוניים והפרויקטליים.
- הדגש צריך להיות על גישור פערים והתקדמות משותפת לעבר המטרה, ולא על האשמת אחרים.

כשם שיוסף בנה מערכת יחסים חדשה עם אחיו, כך מנהל יכול להוביל צוותים ושחקנים בפרויקט להצלחה, גם לאחר משברים משמעותיים.

שבת שלום, חודש טוב ובשורות טובות
בועז עוגן

לעילוי נשמת

עמית בונצל הי"ד, בן נועה ויצחק
רועי מרום הי"ד, בן טלי ורענן

שבת

ד' טבת ה'תשפ"ה (4/1/2025)

שבת פרשת ויגש

16:28	כניסת שבת
17:29	יציאת שבת
18:04	צאת שבת ר"ת
הפטרת השבת:	
יחזקאל פרק ל"ז, טו-כח - ויהי דבר ה' אלי	

שהם

5:06	עלות השחר 90 ד'(מע')
5:30	עלות השחר 72 ד'
5:56	זמן טלית ותפילין
6:41	הנץ החמה
8:37	סוף זמן ק"ש למג"א
9:13	סוף זמן ק"ש לגר"א
9:39	סוף זמן תפילה למג"א
10:03	סוף זמן תפילה לגר"א

11:45	חצות היום והלילה
12:15	מנחה גדולה
14:42	מנחה קטנה
15:46	פלא המנחה
16:51	שקיעה
17:10	צאת הכוכבים
18:04	צאת הכוכבים לר"ת

דף יומי בבלי

סנהדרין יח	דף יומי ירושלמי
שקלים כ	עמוד יומי במשנה ברוח
חד רכס:	
רמב"ם פרק יומי	טומאת צרעת ג'
רמב"ם ג"פ	שלוחים ושותפין ח'
סנהדרין יז ד'	משנה יומית

גישושים

מי שנוקד במהלך חשבת לגוי של שבת בסביבות מרכזי שוהם, מוזמן לפנות ליוסי מונזון, רח' הזוהר 14, דירה 5. במצו"ש, נא לזכור להעניק לרו"ז, המטפלת הורה של אימי, תשלום עבור טרחתה (מנימום 30 ש"ח).
לפרטים: 054-778-4823
לעילוי נשמתה של שיר מונזון ע"ה, בת קהילת שוהם

פרשה בתמונה / ויגש

"ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשת" (בראשית מד כז)

אחרי גילוי הגביע באמתחת בנימין, יהודה מתעמת עם יוסף כדי להציל את בנימין מעבדות במצרים. בנאום של יהודה הוא מזכיר את אהבת יעקב לשני בניו יוסף ובנימין, את צערו של יעקב על אובדן יוסף והחשש שמא אובדן נוסף של בנימין ימיט אסון על יעקב.

צולם בעליה לרגל של השומרונים בהר גריזים

צילום והקשר: אבי אלטלף

"לומדים יחד" עידכון שבועי

- למדנו עד היום:
- תנ"ך: 215 מתוך 929 פרקים
- משניות: 61 מתוך 525 פרקים

הצטרפו ל"לומדים יחד"!

בית הכנסת משכן אור

רחבת כלית - שכונה ט - שוהם
מנחה + ערבית צמוד
16:40
ערבית מניין שני
20:00

שבת פרשת ויגש

מפקד בשעה 14:20

בבית ספר אבני החושן

תחנות איסוף:

14:10	הבית הסגור
14:05	הגשר הירוק בשכונת הדרים
14:05	גינת הספורט ברחוב הקשת
14:10	גן התמנון
סיום: 15:10	

מחכים לראותכם!

צוותשפ"ה והקומנריות

לומדים יחד

לעילוי נשמת גיבורי שוהם, להשבת החטופים ולרפואת הפצועים

חשובי ותושבי שוהם לומדים ומסיימים ביד את כל התנ"ך • כל ש"ס המשניות ובאמצעות הלימוד המשותף מנציחים את זכרם הברוך של בני היישוב ומתפללים לישועת החטופים ולרפואת הפצועים. היעד: סיום כל התנ"ך וש"ס המשניות עד ערב כסח תשפ"ה.

סיקור הקור והתערוכה
לפרטים: נתנאל מנור 054-6190697

מזל טוב!

לאורנה ולעזרא בלום
לאירוסיהם
אופיר עם הדר צרפתי

שבת פרשת "ויגש"

בסניף שוהם אמפריר

ערב שבת:

16:28 - כניסת שבת
20:30 - פסוק חב"ה

"וביום השבת..."

15:45 - 15:45
15:30 - 15:30
15:45 - 15:45

מנחה / פסוק חב"ה

17:29 - צאת שבת

ערבית (והפסוק)

מחכים לכם במיקו!

סיקור תפילה ורחי קמאנויות

חץ הזמן החדש – מסע מאחדות לפירוד ולאחדות מחודשת

הזמן כזרימה מול הזמן כתעלומה

בעולם שסביבנו נדמה שהזמן זורם ללא הפסקה מן העבר אל העתיד: עלינו נושרים, קפה מתקרר, וחיינו נפרשים דרך רצף של רגעים חולפים. אולם כשאנו מעמיקים בחוקי הפיזיקה, מתגלה תעלומה: החוקים הבסיסיים (במכניקה הניוטונית ובתורת היחסות) אינם מורים בהכרח על כיוון יחיד לזרימת הזמן.

ההסבר המקובל לכיוון הזמן נשען על החוק השני של התרמודינמיקה—חוק האנטרופיה—שלפיו במערכת סגורה הכול שואף לאי-סדר גדל. אך במבט מודרני, הכולל את מכניקת הקוונטים וחקר מערכות מורכבות, נפתח פתח להסבר מורכב יותר, המאפשר לראות בחץ הזמן לא רק "שחיקה אל כיליון", אלא גם תהליך של התהוות וסדר חדש. אך קודם נסביר כמה יסודות של הפיזיקה ומושגים בקבלה.

אחדות בראשיתית, צמצום והתפרדות:

מושג ה"אין" בקבלה

על-פי הקבלה (ובייחוד במשנתו של האר"י), לפני הבריאה היה קיים "אין-סוף" – מעין "אחדות מוחלטת" נטולת גבולות והגדרות. "אין" זה אינו "כלום" ריקני, אלא פוטנציאל אינסופי שממנו שואבת כל המציאות. פעולת "הצמצום" מתוארת כמעין "הסתרה" או "התכווצות" של האור האלוהי, כדי לפנות מקום למציאות נפרדת—החלל שבו "נברא" העולם. מבט כזה משתלב להפליא ברעיון שלפיו בראשית היקום הכול היה מרוכז ב"נקודה דחושה" (לפי המודל המדעי של המפץ הגדול). אף שהמדע אינו מדבר על "אינסוף אלוהי", בשני התיאורים מודגש מצב ראשוני אחדותי שממנו נובעת מציאות מרובת פרטים.

שזירה קוונטית ואי-לוקאליות – רמזים לאחדות נסתרת

שזירות קוונטית (Entanglement)

אחת הפרדוקסות של מכניקת הקוונטים הוא מצב השזירה הקוונטית. במצב שזור, המרכיבים (חלקיקים או תתי-מערכות) אינם ניתנים להפרדה מושגית: אין אפשרות לתאר כל חלק בפני עצמו בלי להזכיר את האחר. זהו מצב "לא-פריק" (non-separable).

אי-לוקאליות (Non-locality).

התופעה הזו, שעליה הצביעו לראשונה איינשטיין, פודולסקי ורוזן (EPR) ב-1935, זכתה למסגרת תיאורטית ב"משפט בל" (1964) ולאישוש ניסיוני בשנים שלאחר מכן (לדוגמה בניסויי אספה Aspect). כיום, מחשוב קוונטי והצפנה קוונטית מבוססים במידה רבה על התופעה הזו של שזירה קוונטית, שבמסגרתה מדידה בחלקיק אחד עשויה להשפיע מיד על חלקיק אחר—אפילו אם הוא רחוק ממנו מאוד. הדבר מדגיש כי במציאות הקוונטית, הרעיון של "הפרדה מרחבית וגם זמנית" אינו מוחלט כפי שאנו חווים בחיי היומיום.

ברמה הפילוסופית-רוחנית, רעיונות אלו מהדהדים את ההשקפה שלפיה בממד עמוק יותר הכול קשור בכול. הקבלה מדברת על שורש משותף ועל 'אור אינסוף' המהווה בסיס לכל הנבראים – מעין "רמה" שבה אין פירוד אמיתי.

אנטרופיה אפס במבט קוונטי: סדר כולל מול "אי-סדר" מקומי

אנטרופיה (Entropy)

אנטרופיה היא מדד פיזיקלי למידת האי-סדר או למספר המצבים המיקרוסקופיים האפשריים של המערכת. במערכת תרמודינמית רגילה, במערכת סגורה האנטרופיה נוטה לעלות, דבר המעיד על מעבר מסדר לאי-סדר.

מהי אנטרופיה אפס?

ברמה התיאורטית (והנדירה), "אנטרופיה אפס" מצביעה על מצב מסודר בתכלית. במכניקת הקוונטים, ייתכן (עקרונית) מצב 'טהור' ושזור, שבו האנטרופיה הגלובלית נמוכה מאוד (קרובה לאפס), אך כל תת-מערכת בנפרד תיראה "מבולגנת" ואקראית.

במילים אחרות, כאשר מתבוננים "מעל" (על המערכת בכללותה), מגלים אחדות וסדר; אולם כשבוחנים כל חלק בנפרד, מתקבלת תמונה אקראית ומבולגנת.

הקבלה לרעיון הקבלי

באופן סמלי, אחדות אינסופית "למעלה" אינה סותרת את מגוון הפרטים "למטה". נהפוך הוא—ייתכן שהכול מחובר בדרגה עליונה, אך מתגלה כעולם מפורד ומורכב בדרגה התחתונה.

חץ הזמן: לא רק פירוק, אלא גם בנייה מחודשת

ממעגל התרמודינמיקה למעגל הקוסמי

ההסבר הישן של חץ הזמן מדגיש תנועה לאי-סדר הולך וגדל. אולם, כשאנו בוחנים מערכות מורכבות (Complex Systems), אנו מגלים תהליכי התארגנות-עצמית (Self-Organization): מתוך "אי-סדר" עשויים לצמוח דפוסי סדר חדשים. עם הזמן, הקורלציה בין תת-מערכות גוברת, ובסופו של דבר המערכת עשויה להגיע למצב "אי-לוקאלי" – מעין אחדות כוללת.

התהוות (Emergence)

תופעת ההתהוות מלמדת כיצד ריבוי חלקים יוצרים, באופן לא-טריטוריאלי, תכונות חדשות שלא היו קיימות "על הנייר" בסך כל החלקים לחוד. התמונה הכללית המתגבשת מציעה מעגל "נשימה" קוסמי:

1. אחדות ראשונית – מצב "אין" או "אין-סוף".

2. התפרדות והיווצרות עולם – צמצום, בריאה, ריבוי

3. התכנסות מחודשת – לרמת אחדות גבוהה יותר ו"מודעת".

סיכום: מסע של צמיחה מחושך לאור

חץ הזמן, אם כן, אינו רק כיוון של פיזור והתפוררות, אלא גם ציר של גילוי, צמיחה והתארגנות. הפיזיקה הקוונטית, מדע המורכבות ועולם הקבלה מצטרפים יחד לכדי ראייה מעגלית:

• ראשית: "אחדות" או "אין-סוף" לפני כל פירוד,

• המשך: "שבירה" או "ריבוי" המאפשרים אינספור אינטראקציות,

• סיום: חזרה לאחדות—הפעם עשירה ו"מודעת" הרבה יותר.

רעיון זה מאיר באור חדש את זמן חיינו ואת תכליתם של החיים והיקום. גם אם הכול נראה לעיתים מפורד ומבולגן, קיימת שאיפה פנימית – הן במדע הן בקבלה – לשוב ולהתלכד אל מקום של תיקון ואחדות שלמה, המכונה בשפת המקובלים "גמר תיקון".

שבת שלום, ושנתבשר בשורות טובות
שמריהו קידר

"והנצח זו ירושלים" - תחנות בזמן

הסדרה מוקדשת לעילוי נשמת
גיבורי שוהם, להשבת החטופים
ולרפואת הפצועים

תשפה

14 סדרה מספר

בית מדרש שוהם מזמין אתכם לערבי לימוד קהילתיים

20:30	בימי שלישי	השיעורים יתקיימו בבית
20:15	התכנסות	הכנסת "דורות אברהם",
20:30	וכיבוד קל	רח' מכבים 94, שוהם
	תחילת השיעור	

הרב ד"ר בני לאו

ראש מיזם '929 - תנ"ך ביחד', לשעבר רב בית-הכנסת רמב"ן בירושלים, מלמד, מרצה וכותב.

מגורן ארוונה לירושלים - רגע של הולדת

14

ינואר 2025
י"ד טבת

הרב ד"ר בני לאו

"שלום לך ירושלים" - מסעות מרכבה מירושלים ובחזרה

21

ינואר 2025
כ"א טבת

אוריאל פיינרמן

מרצה בקתדרות, מנחה בקורסי מורי דרך, לשעבר מנהל בית ספר שדה כפר עציון.
ירושלים בימי הביניים - בין חזון משיחי להתיישבות בין החומות

28

ינואר 2025
כ"ח טבת

משה חרמץ

מנחה ומרצה על ירושלים ועל העשורים הראשונים למדינת ישראל. לשעבר מנהל בית ספר שדה שער הגיא.

4

פברואר 2025
ה בשבת

בין ציון לציונות - המדיניות הציונית בשאלת ירושלים בשנים 1937 - 1949

השיעורים מיועדים לנשים ולגברים | הכניסה חופשית

להצטרפות, סרקו

בית מדרש שוהם

054-7784823

beit.midrash.erev.shoham@gmail.com

